

Universitat de Lleida

GUIA DOCENT
**ESCENARIS I DISCURS DEL
PODER**

Coordinació: BOTO VARELA, GERARDO

Any acadèmic 2022-23

Informació general de l'assignatura

Denominació	ESCENARIS I DISCURS DEL PODER			
Codi	12369			
Semestre d'impartició	2N Q(SEMESTRE) AVALUACIÓ CONTINUADA			
Caràcter	Grau/Màster	Curs	Caràcter	Modalitat
	Màster Universitari en Identitat Europea Medieval	1	OPTATIVA	Virtual
Nombre de crèdits assignatura (ECTS)	6			
Tipus d'activitat, crèdits i grups	Tipus d'activitat	PRAULA	TEORIA	
	Nombre de crèdits	4.2	1.8	
	Nombre de grups	1	1	
Coordinació	BOTO VARELA, GERARDO			
Departament/s	HISTÒRIA			
Distribució càrrega docent entre la classe presencial i el treball autònom de l'estudiant	150			
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.			
Idioma/es d'impartició	Castellà			
Distribució de crèdits	Gerardo Boto (2) Justin Kroesen (2) Marta Serrano (1) Licia Buttà (1)			

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
ABELLA VILLAR, PABLO	polsmol@hotmail.com	1,5	
BOTO VARELA, GERARDO	gerardo.boto@udg.edu	,5	Horari de tutoria i mitj? de comunicaci? habitual (xat, videoconfer?ncia, etc): Sessi? de doc?ncia: "La memoria del poder regio: escenarios e im?genes de panteones din?sticos. 1. Europa 2. Pen?nsula Ib?rica" -- Dimecres, 27 de gener 2021, de 16 a 18h. Via xat-videoconfer?ncia -- Dimecres, 3 de febrer 2021 de 16 a 18h.-- Via xat-videoconfer?ncia -- Dimecres, 10 de febrer 2021 de 16 a 18h.-- Via xat-videoconfer?ncia
BUTTÀ , LICIA	licia.butta@urv.cat	1	Horari de tutoria i mitj? de comunicaci? habitual (xat, videoconfer?ncia, etc): Sessi? de doc?ncia: "Iconograf?a de la justicia humana y poder en los espacios p?blicos medievales" -- Dimecres, 17 de mar? de 2021, de 16 a 18h. Via xat
KROESEN , JUSTIN ERNEST ALEXANDER	justinkroesen@gmail.com	2	Horari de tutoria i mitj? de comunicaci? habitual (xat, videoconfer?ncia, etc): Sessi? de doc?ncia: "La expresi?n de la jerarqu?a social en el espacio eclesi?stico medieval" -- Dimecres, 17 de febrer 2021, de 16 a 18h. Via xat -- Dimecres, 24 de febrer 2021 de 16 a 18h.-- Via xat -- Dimecres, 3 de mar? 2021 de 16 a 18h.-- Via xat
SABATE CURULL, FLOCEL	flocel.sabate@udl.cat	0	
SERRANO COLL, MARTA	marta.serrano@urv.cat	1	Horari de tutoria i mitj? de comunicaci? habitual (xat, videoconfer?ncia, etc): Sessi? de doc?ncia: "Im?genes de triunfo del rey en los palacios urbanos" -- Dimecres, 10 de mar? 2021, de 16 a 18h. Via xat

Informació complementària de l'assignatura

L'assignatura Escenarios y Discursos del Poder analitza les activitats dels papes, reis i nobles durant el seu exercici del poder, elaborant edificis i recintes, amb els seus respectius programes visuals. L'assignatura analitza arguments que transiten dels palaus als panteons, del rei viu al rei mort, el rei triomfant en la memòria i les imatges com ars memòria. De la mateixa manera, el Papa es projecta en l'exercici del seu poder a la ciutat de Roma, de manera que s'estableix un paral·lelisme entre escenaris palatins i eclesiàstics, que s'analitza detalladament. A Roma, a Palerm, Santiago o Toledo es van consumir grans escenaris en els quals les imatges s'estratifiquen i assumeixen continguts superposats, romans i cristians.

Objectius acadèmics de l'assignatura

- Els objectius d'aprenentatge són la concreció dels coneixements, habilitats i actituds que han de desenvolupar i adquirir els/les estudiants a conseqüència de la seva participació en el procés d'ensenyament –aprenentatge que es planifica.
- És important no oferir una llista excessiva d'objectius (establir els objectius més generals sense caure en una excessiva concreció), però sense oblidar que són la pauta marcada pels criteris d'avaluació.

Exemples:

- Els objectius sempre s'inicien amb un verb en infinitiu.
- Exposar-los amb llenguatge clar.
- Connectar els objectius amb tasques a realitzar i amb els criteris d'avaluació.
- Aclarir bé els conceptes.

Objectius d'aprenentatge de la matèria / assignatura

- Estudiar els processos històric artístics i religiosos que van permetre i van estimular el desenvolupament d'escenaris i de discursos de poder polític i eclesiàstic en les societats de l'Europa medieval
- Adquirir uns coneixements generals amb la finalitat de ser capaços de realitzar una anàlisi interpretativa de les promocions artístiques, dels seus discursos ideològics i els seus comitents
- Conèixer els principals centres de producció i/o de promoció artística entre els segles XI-XV i dissecionar les estratègies d'elaboració i manteniment de discursos de poder i de la seva memòria.
- Adquirir una capacitat crític-interpretativa de les fórmules d'organització d'escenari i escenografies del poder de l'Europa medieval

Competències

COMPETÈNCIES QUE ES TREBALLARAN

Competències bàsiques i generals

CB6. Posseir i comprendre coneixements que aportin una base o oportunitat d'ésser originals en el desenvolupament i / o aplicació d'idees, especialment en un context d'investigació i de reflexió.

CB9. Que els estudiants sàpiguen comunicar les seves conclusions (i els coneixements i raons últimes que les sustenten) a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.

CB10. Que els estudiants posseeixin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant d'una manera que haurà de ser en gran mesura autodirigido o autònom.

CG1. Incorporar el rigor en els plantejaments de treball, mètodes i elaboració de conclusions des del punt de vista científic i ètic

Competències específiques

CE1.- Reconèixer l'existència dels debats historiogràfics en la recerca sobre l'Edat Mitjana.

CE4.- Avançar en el coneixement de les aportacions del període medieval en la construcció d'Europa.

CE5.- Aprofundir en el coneixement del període medieval a través de les aportacions de la Història, la Història de l'art, la literatura i la llengua.

CE6.- Aplicar la interdisciplinarietat com a instrument vàlid i transversal en l'estudi de la identitat europea medieval.

CE8.- Aplicar tècniques metodològiques per a interpretar les fonts documentals, materials i iconogràfiques.

CE.11- Emprar la terminologia i les tècniques de comunicació acceptades per la historiografia i les disciplines implicades

Continguts fonamentals de l'assignatura

TEMA O. GERARDO BOTO: Contextualització història i cultural dels escenaris de poder.

TEMA 1. Prof. Associat UdG: La memòria del poder regi: escenaris i imatges de panteons dinàstics. 1. Europa 2. Península Ibèrica.

TEMA 2 JUSTIN KROESEN: L'expressió de la jerarquia social en l'espai eclesiàstic medieval.

TEMA 3 MARTA SERRANO Les imatges bèl·liques en els àmbits de poder com a recurs propagandístic.

TEMA 4 LICIA BUTTÀ *Speculum principis*: entre *exempla* bíblica i iconografia del poder.

Eixos metodològics de l'assignatura

Les decisions metodològiques representen l'apartat on l'alumne ha de conèixer què necessitarà per a aprendre. L'element central d'aquest apartat són les activitats d'ensenyament – aprenentatge. Aquestes es poden classificar segons diferents criteris.

Estrategia docent del professorat	Activitats de treball per iniciativa de l'alumne	
	Dirigides	Autònomes

- Exposició del professorat - Exposició de l'estudiant: individual o en grup - Exposició convidada - Debats (seminaris, grup de discussió, etc.) - Treball en grup - Simulacions (*roleplaying) - Test	- Projecte tutoritzat - Estudi de casos - Participació en fòrums virtuals - Lectures orientades - Tutories: presencials o virtuals - Treballs individuals o d'equip	- Lectures - Estudi personal: preparació - Exàmens, organització de les anotacions i/o materials - Cerca d'informació - Tutories lliures: individuals o de grup
+	PROTAGONISME PROFESSORAT	-
-	PROTAGONISME ALUMNAT	+

Per cada activitat serà important estimar les hores de treball de l'estudiant, de tal forma que segons el nombre de crèdits ECTS de l'assignatura puguem fer una estimació de les hores totals de treball de l'alumnat.

De la mateixa manera, serà important oferir a l'alumnat informació clara sobre els criteris d'avaluació de les activitats que realitzarà. Els criteris poden ser variats segons la tipologia de l'activitat. Explicitant el còmput de valoració de les diverses activitats obtindrem també el còmput global del pes que s'atorga a l'avaluació de les activitats virtuals.

Tota la informació (metodologia, les activitats, les hores de treball de l'estudiant i l'avaluació) pot recollir-se en una taula que a més permeti seqüenciar el procés cronològicament:

Per crèdit	Metodologia	Activita	Hores treball dirigit	Hores treball no dirigit	Valor Evaluació
1	Treball escrit	Ressenya	1	2	0%
2	Lectures	Lectura sense pes a la nota		5	0%
3	Forum	Debat sobre un tema proposat pel professorat	1	4	20%
4	Treball escrit	Questionari	1	11	80%

A més poden presentar la taula d'hores de treball de l'estudiant, per exemple:

Resum hores de treball del/de la estudiant amb evaluació		
Activitats	hores	percentatjes
Questionaris	10	80%
Ressenyes o Estudis de casos	5	0%
Debats	5	20%
Lectures	5	0%

Pla de desenvolupament de l'assignatura

TEMA O. Gerardo Boto: *Contextualización histórica y cultural de los escenarios del poder*. Horari de tutoria i mitjà de comunicació habitual: Dimecres, 25 de gener 2023, de 16 a 18 h. Via Videoconferencia

TEMA 1. PABLO ABELLA: *La memoria del poder regio: escenarios e imágenes de panteones dinásticos*.

1. *Europa*: Horari de tutoria i mitjà de comunicació habitual: Dimecres, 1 de Febrer 2023, de 16 a 18 h. Via Videoconferencia

2. *Península Ibérica*: Horari de tutoria i mitjà de comunicació habitual: Dimecres, 8 de Febrer 2023, de 16 a 18 h. Via Videoconferencia

TEMA 2 JUSTIN KROESEN: *La expresión de la jerarquía social en el espacio eclesiástico medieval*

Horari de tutoria i mitjà de comunicació habitual: Dimecres, 15 de Febrer 2023, de 16 a 18 h. Via Videoconferencia

Horari de tutoria i mitjà de comunicació habitual: Dimecres, 22 de Febrer 2023, de 16 a 18 h. Via Videoconferencia

Horari de tutoria i mitjà de comunicació habitual: Dimecres, 1 de Març 2023, de 16 a 18h. Via Videoconferencia

TEMA 3 MARTA SERRANO *Imágenes de triunfo del rey en los palacios urbanos*.

Horari de tutoria i mitjà de comunicació habitual: Dimecres, 8 de març 2023, de 16 a 18h. Via Videoconferencia

TEMA 4 LICIA BUTTÀ *Iconografía de la justicia humana y poder en los espacios públicos medievales*.

Horari de tutoria i mitjà de comunicació habitual: Dimecres, 15 de Maç 2023, de 16 a 18h. Via Xat

Període d'elaboració del questionari amb 4 qüestions: 17-24 de Març de 2023. Ressolució de l'avaluació: 26 de Març de 2023

Sistema d'avaluació

L'última setmana de l'assignatura (19-25 de Març de 2022), el/la alumne/a haurà de presentar un treball escrit, acadèmicament formulat, amb text expositiu, notes complementàries, *bibliografia empleada, imatges i gràfics, si és el cas. Aquest treball serà presentat per correu electrònic al coordinador de l'assignatura (Prof. Gerardo *Boto Varela : gerardo.boto@udg.edu), en format pdf i amb un pes no superior a 9 megues. El treball consisteix en un qüestionari amb quatre preguntes o enunciats que serà presentat als alumnes el 19 de Març de 2022 a través del correu electrònic de l'assignatura. Les preguntes A i B han de respondre's en una extensió no superior a tres pàgines; les preguntes C i D han de respondre's en una extensió no superior a 1,5 pàgines. En concloure la docència de l'assignatura s'indica que el qüestionari estarà disponible en la pàgina de l'assignatura el dia 19 de Març de 2022. Una vegada formulat, el/la alumne/a disposarà d'un mínim 6 dies per a la seva resolució (Fi de presentació del treball abans de 25 de Març de 2022, 22.*00h Brussel·les-Madrid-Barcelona). El diumenge 27 de març de 2022 les notes seran comunicades, en primera instància, al coordinador del màster i després d'això al/la alumne/a. En el treball s'indicarà el nom complet del responsable del mateix i la data de presentació.

Bibliografia i recursos d'informació

Llibres

La Barcelona gòtica, Institut de Cultura: Museu d'Història de la Ciutat, Barcelona, 1999

DEL ARCO, R., *Sepulcros de la casa real de Aragón*, Madrid, Instituto Jerón, 1945.

DEL ARCO, R., *Sepulcros de la Casa Real de Castilla*, Madrid, C.S.I.C. - Instituto Jerónimo Zurita, 1954.

JIMÉNEZ ZORZO, F. J. MARTÍNEZ BUENAGA, I., MARTÍNEZ PRADES, J. A. y RUBIO SAMPER, J. M., *El Castillo de Alcañiz*, Instituto de Estudios Turolenses, Teruel, 1998

DURÀN I SANPERE, A., *Barcelona i la seva història*, 3 vols., Curial. Documents de cultura, Barcelona, 1975

JACOB, R., *Images de la justice: essai sur l'iconographie judiciaire du Moyen Âge à l'âge classique*, Paris 1994

SERRANO COLL, M., *Jaime I conquistador. Imágenes medievales de un reinado*, Institución Fernando el Católico, Zaragoza, 2008.

Articles i Revistes

BOTO, G., "Sobre reyes y tumbas en la catedral de León. Discursos visuales de poder político y honra sacra", en Yarza, J.; Herráez, M.; Boto, G. (eds.), *La Catedral de León en la Edad Media. Congreso Internacional. Actas*, León, Universidad de León, 2004, pp. 305-365.

BOTO, G., "Ora et memora. Il chiostro di San Domenico di Silos: *castellum, paradisum, monumentum*", en Quintavalle, A. (coord.), *Medioevo: Memoria e Immagine*, Milán, Electa, 2009, pp. 105-128.

BOTO, G., "Panthéons royaux des cathédrales de Saint-Jacques-de-Compostelle et de Palma de Majorque. À la recherche d'un espace funéraire qui n'a jamais été utilisé", en Baud, A. (ed.), *Espace ecclésial et liturgie au Moyen Age*, actes du colloque international réuni en novembre 2006 à Nantua, Ain, Lyon, Maison de l'Orient et de la Méditerranée - Jean Pouilloux, 2010, pp. 275-310.

BOTO, G., "In Legionenssy regum ciminterio. La construcción del cuerpo occidental de San Isidoro de León y el amparo de los invitados a la Cena del Señor", en Huerta, Pedro Luis (coord.), *Monumentos singulares del románico. Nuevas lecturas sobre formas y usos*, Aguilar de Campoo, Fundación Santa María la Real, 2012, pp. 91-135

BOTO, G., "Aposentos de la memoria dinástica. Mudanza y estabilidad en los panteones regios leoneses (1157-1230)", *Anuario de Estudios Medievales*, 42/2, (2012), pp. 535-565

Sánchez Ameijeiras, R., "The Eventful Life of the Royal Tombs of San Isidoro de León", en Martin, T.; Harris, J.A. (eds.), *Church, State, Vellum, and Stone: Essays on Medieval Spain in Honor of John Williams*, Leiden, Brill, 2005, pp. 479-520.

Sánchez Ameijeiras, R., "La memoria de un rey victorioso: los sepulcros de Alfonso VIII y la fiesta del triunfo de la Santa Cruz", en Brongásser, B.; Karge, H.; Klein, B. (eds.), *Grabkunst und Sepulkralkultur in Spanien und Portugal/Arte funerario y cultura sepulcral en España y Portugal*, Frankfurt am Main - Madrid, Vervuert - Iberoamericana, 2006, pp. 289-315.

Sánchez Ameijeiras, R., "El entorno imaginario del rey: cultura cortesana y/o cultura clerical en tiempos del Alfonso IX", en *Alfonso IX e a súa época: pro utilitate regni mei*, La Coruña - Madrid, Concello da Coruña - Ministerio de Cultura - Sociedad estatal de conmemoraciones culturales, 2008, pp. 307-326.

SERRA DESFILIS, A., "Ab recont de grans gestes. Sobre les imatges de la història i de la llegenda en la pintura gòtica de la Corona d'Aragó", en *Afers. Fulls de Recerca i Pensament*, nº 41, *Art i Figuració a l'Edat Mitjana*, vol. XVII, Calarroja, 2002, pp. 15-35.

AINAUD DE LASARTE, J., "La pintura profana barcelonina del segle XIII. Troballes dels darrers anys", en *Lambard. Estudis d'Art Medieval*, nº VI, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 1991-1993, págs. 189-196.

ALCOY I PEDRÓS, R., "Els murals del carrer de Basea i la pintura del primer gòtic a Barcelona", en VVAA, *La Barcelona gòtica*, Institut de Cultura: Museu d'Història de la Ciutat, Barcelona, 1999, págs. 101-121.

HAMBERG, G., "Storiche figurazioni. Il mondo primitivi", en *Enciclopedia Universale dell'Arte*, vol. XIII, Istituto Geografico Agostini-Novara, Novara, 1983, págs. 2-21

BUTTÀ, L., "Storie per governare. Iconografia giuridica e del potere nel soffitto dipinto della Sala Magna del Palazzo Chiaromonte Steri di Palermo" en *Narrazione, Exempla, Retorica. Studi sull'iconografia dei soffitti dipinti nel Medioevo Mediterraneo*, Palermo: Caracol Edizioni 2013, pp. 69-126

KORNBLUTH, G., "The Susanna crystal of Lothar II: Chastity, the Church, and Royal Justice", *Gesta*, 31, 1, 1992, pp. 25-39